

INFORMATIEKAART

**Inzameling KWD-Afval
in binnenstedelijk
gebied**

**Wat kunt u als gemeente
doen?**

1. COLOFON

VERSIE

Definitief - maart 2022

WIE ZIJN WIJ

Bureau 8080

Wij zijn een advies- en projectmanagementbureau op het gebied van duurzaamheid. Wij bouwen collectieven, managen projecten, creëren inzicht, adviseren, begeleiden en zijn de aanjager van een duurzame verandering in binnenstedelijke gebieden en de culturele sector. We werken altijd met het oog gericht op verandering die ook op lange termijn bestendig blijft.

Programma **VANG Buitenshuis** van Rijkswaterstaat

Het programma VANG Buitenshuis helpt de kantoor-, winkel- en dienstensector (KWD-sector) om het restafval dat vrijkomt - en dat vergelijkbaar is met huishoudelijk afval - te verminderen. VANG staat voor 'van afval naar grondstof'. Het doel van dit meerjarenprogramma is meer te recyclen, minder grondstoffen te gebruiken en zo een stap te zetten naar een circulaire economie.

OPSTELLER

Bureau 8080

Remco Wagemakers

OPDRACHTGEVER

VANG Buitenshuis - Rijkswaterstaat

BUREAU 8080

Nieuwe Prinsengracht 39-3

1018 EG Amsterdam

020 26 19 485

mail@bureau8080.nl

www.bureau8080.nl

2. INHOUDSOPGAVE

1. COLOFON.....	1
2. INHOUDSOPGAVE.....	2
3. ACHTERGROND.....	3
3.1 INLEIDING	3
3.2 DOELEN.....	3
3.3 ZEVEN OPLOSSINGSRICHTINGEN	3
3.4 ROL GEMEENTE	4
3.5 TYPE GEMEENTE.....	5
4. INFORMATIEKAART	6
BIJLAGE I: OPLOSSINGSRICHTINGEN	2
OPLOSSINGSRICHTING 1: VRIJWILLIGE COLLECTIEVE INZAMELING VANUIT ONDERNEMERS	3
OPLOSSINGSRICHTING 2: VRIJWILLIGE COLLECTIEVE DOOR DE INZAMELAARS.....	5
OPLOSSINGSRICHTING 3: STIMULEREN VAN RETOURLOGISTIEK VIA EEN GOEDERENHUB	7
OPLOSSINGSRICHTING 4: NADERE VERPLICHTINGEN BINNEN LOKALE REGELGEVING.....	9
OPLOSSINGSRICHTING 5: INVOEREN VAN EEN MILIEUZONE OF EMISSIEVRIJE ZONE	11
OPLOSSINGSRICHTING 6: INVOEREN VAN REINIGINGSRECHT	13
OPLOSSINGSRICHTING 7: ZELF OPZETTEN INZAMELDIENST VOOR BEDRIJFSAFVAL	16
BIJLAGE II: JURIDISCH- EN BELEIDSKADER.....	2
ACHTERGRONDINFORMATIE	2
WETGEVING RIJK.....	2
BELEID RIJK.....	3
TOEKOMSTIGE WETGEVING	4
AFVALFONDS VERPAKKINGEN	5
BIJLAGE III: CASUS VOORBEELDEN	2
CASE STUDY 1: MIDDELGROTE GEMEENTE.....	2
CASE STUDY 2: GROTE STAD	4
CASE STUDY 3: KLEINE GEMEENTE	6

3. ACHTERGROND

3.1 INLEIDING

Het binnenstedelijk gebied wordt steeds drukker: meer bedrijven, bewoners en voertuigen. Met een zorgplicht voor huishoudelijk afval en een belang om de gemeente gezond en leefbaar te houden, staan beide onderwerpen op de agenda bij veel gemeenten.

In de systematiek van de Wet milieubeheer (hierna Wm) is een gemeente alleen verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval. Artikel 10.21 van de Wm voorziet hier in een zorgplicht.

Bedrijven zijn daarentegen op grond van de Wm zélf verantwoordelijk voor het afvoeren van hun afval door een erkende inzamelaar.

Niettemin kan er vanuit het lokale beleid behoefte bestaan om nader richting te geven aan de wijze waarop KWD-bedrijfsafval (Kantoren, Winkel en Diensten sector) wordt ingezameld.

De manier van inzamelen van bedrijfsafval heeft namelijk impact op de leefomgeving, onder andere door emissies, congestie, verkeersveiligheid, schade aan infrastructuur door zware voertuigen en effecten op openbare ruimte door het aanbieden van bedrijfsafval. Daarnaast zijn er kansen voor meer circulariteit bij bedrijfsafval; de gescheiden inzameling die voor huishoudelijk afval als vanzelfsprekend wordt beschouwd, ontbreekt vaak nog voor bedrijfsafval.

In deze informatiekaart worden instrumenten genoemd die gemeente bij dit vraagstuk kunnen helpen. Het is echter een complex vraagstuk en zoals bij ieder instrument zijn er mitsen en maren. Het doel van de informatiekaart is om gemeenten te helpen bij de eerste stappen van de keuze van een instrument. Daarna moet dit verder worden uitgediept en verkend.

Deze informatiekaart en de daarbij behorende bijlagen en praktijkvoorbeelden zijn voor alle type gemeentes bruikbaar.

Indien we het in deze informatiekaart hebben over bedrijfsafval, dan wordt daarmee overigens bedoeld het bedrijfsafval dat afkomstig is van de KWD-sector en vergelijkbaar is met het huishoudelijk afval.

3.2 DOELEN

De drie belangrijkste doelen voor een gemeente om nader richting te geven aan de inzameling van bedrijfsafval zijn over het algemeen:

- Minder vervoersbewegingen: Het aantal vervoersbewegingen moet afnemen, vanwege de logistieke druk in het bepaald gebied en het vergroten van de leefbaarheid;
- Minder uitstoot: Het vervoerstype moet zero emissie worden om zo de CO₂-uitstoot gerelateerd aan afvallogistiek te beperken. Daarnaast draagt de doelstelling van minder vervoersbewegingen uiteraard ook bij aan minder uitstoot.
- Beter scheidingspercentage: Het is wenselijk om het scheidingspercentage van het bedrijfsafval te verbeteren, zodat grondstoffen zo circulair, duurzaam en hoogwaardig mogelijk hergebruikt kunnen worden. Dit impliceert ook het vergroten van de zuiverheid van de ingezamelde grondstoffenstromen.

3.3 ZEVEN OPLOSSINGSRICHTINGEN

Deze informatiekaart brengt de diverse instrumenten in kaart die gemeentes hebben om – binnen de huidige wet- en regelgeving – richting te geven aan hun beleidsdoelstellingen. En dan specifiek ten aanzien van de inzameling van het bedrijfsafval van de kantoor, winkel, diensten (KWD)-sector in (binnenstedelijk) gebied. Gemeenten die zich ten doel stellen om de leefbaarheid van de stad te verhogen, om de CO₂-uitstoot te verlagen en/of het scheidingspercentage van het bedrijfsafval te verhogen, kunnen aan de hand van deze informatiekaart zich oriënteren op de verschillende oplossingsrichtingen, namelijk:

1. Vrijwillige collectieve inzameling vanuit ondernemers
2. Vrijwillige collectieve inzameling vanuit de inzamelaars
3. Stimuleren van retourlogistiek via een goederenhub
4. Nadere verplichtingen opnemen in lokale regelgeving
5. Het invoeren van een milieuzone of emissievrije zone
6. Het invoeren van reinigingsrecht
7. Het zelf opzetten van een inzameldienst voor bedrijfsafval

Deze oplossingsrichtingen zijn ook in combinatie te gebruiken en zijn uitgewerkt in **bijlage I**.

3.4 ROL GEMEENTE

Veel gemeentes vragen zich niet alleen af *of* zij een rol kunnen spelen aangaande de (veelal versnipperde) inzameling van het bedrijfsafval, maar ook *welke* rol. Bij de zeven aangedragen oplossingsrichtingen, kan de gemeente een stimulerende, regulerende en/of uitvoerende rol aannemen, of een combinatie daarvan.

De volgorde waarin de diverse oplossingsrichtingen zijn geplaatst komen overeen met een hiërarchie van een terughoudende tot een verder ingrijpende gemeente.

- Stimulerend

In dit geval heeft de gemeente wel de wens dat bepaald beleid of een interventie van de grond komt, maar de realisatie daarvan laat ze over aan anderen. Ze zoekt naar mogelijkheden om die anderen in beweging te krijgen. Het is meer een bottom-up aanpak vanuit het gebied. Het aanhaken van betrokkenen en creëren van draagvlak is hierin belangrijk. Dit vraagt om betrokkenheid vanuit de gebiedsmanagers / makelaars / coördinatoren die centraal en midden in een gebied staan.

Vanuit deze rol definiëren wij drie oplossingsrichtingen:

1. Collectiviteit ondernemers
2. Collectiviteit inzamelaars
3. Retourlogistiek met goederenhub

- Regulerend

In dit geval heeft de gemeente behoefte aan het uitbreiden van lokale wet- en regelgeving om de gestelde doelen te halen. Als consequentie van dit middel kan de gemeente regels ook handhaven en overtreding daarvan sanctioneren.

Vanuit deze rol definiëren wij twee oplossingsrichtingen:

4. Verplichtingen opnemen in de lokale wet- en regelgeving
5. Milieuzone of emissievrije zone

- Uitvoerend

In dit geval, hebben ook andere partijen een rol, maar hecht de gemeente er belang aan zelf uitvoering te geven aan een deel van de gestelde doelen. Rijksbeleid is dat bedrijfsafval bij de private sector ligt. Vanuit die optiek is aan te bevelen om vooral met de uitvoerende oplossingsrichtingen terughoudend te zijn. Dit uiteraard afwegend ten opzichte van de lokale situatie.

6. Reinigingsrecht invoeren
7. Eigen inzameldienst oprichten

3.5 TYPE GEMEENTE

De problematiek en kansen rondom het inzamelen van bedrijfsafval in het binnenstedelijk gebied, zijn wel locatie specifiek. Mede daarom bestaat er geen kant en klare oplossing en betreft het per gemeente altijd maatwerk. Lees de informatiekaart daarom met een open en nieuwsgierige blik en vertaal deze zelf naar de kansen binnen de eigen gemeente en ook specifiek naar het betreffende gebied. Een historische binnenstad kan een andere aanpak nodig hebben dan een modern winkelgebied of een bedrijventerrein.

Nederland telt 355 gemeenten per 1 januari 2021. Gemeenten zijn in te delen¹ in vier categorieën, indien men kijkt naar het aantal huishoudens.

1. Meer dan 100.000 inwoners
Deze categorie telt 32 gemeenten met in totaal 6.567.122 inwoners (38% van de totale Nederlandse bevolking).
2. Tussen de 50.000 en 100.000 inwoners
Deze categorie telt 56 gemeenten met in totaal 3.760.217 inwoners (22% van de totale Nederlandse bevolking).
3. Tussen de 25.000 en 50.000 inwoners
Deze categorie telt 140 gemeenten met in totaal 4.925.652 inwoners (28% van de totale Nederlandse bevolking).
4. Minder dan 25.000 inwoners
Deze categorie telt 127 gemeenten met in totaal 2.154.594 inwoners (12% van de totale Nederlandse bevolking)

---

¹ <https://vng.nl/sites/default/files/2021-01/bdo-benchmark-nederlandse-gemeenten-2021.pdf>

Informatiekaart

ORIËNTERENDE FASE

Welke oplossing is passend in het binnenstedelijk gebied van mijn gemeente, voor de problematiek rondom bedrijfsafval in de KWD-sector?

1. Stel het doel van combinatie van doelen vast.
2. Bepaal welke rol(len) de gemeente wil innemen.
3. Stel vast welke capaciteit en financiële middelen beschikbaar/ wenselijk zijn.
4. Bepaal welke oplossingsrichtingen de voorkeur hebben, aan de hand van deze matrix in combinatie met de antwoorden op stap 1, 2 en 3.

Nr.	Oplossingsrichtingen ↓	STAP 1.			STAP 2.			STAP 3.			Financiële middelen / resources
		Doelstellingen	Rol Gemeente	Financiële middelen / resources	Doelstellingen	Rol Gemeente	Financiële middelen / resources	Doelstellingen	Rol Gemeente	Financiële middelen / resources	
1	Collectiviteit ondernemers	++	+	+	ja			♀	Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden		
2	Collectiviteit inzamelaars	+++	++	o	ja			♀	Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden		
3	Retourlogistiek met goederen hub	+	+	+	ja			♀	Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden		
4	Verplichtingen lokale wet- en regelgeving	++	++	+		ja		♀ ♀	Juridische kosten en operationele implementatie		
5	Milieuzone of emissiezone	+	+++	o		ja		♀ ♀	Juridische kosten, beheerskosten Infrastructuurle aanpassingen		
6	Reinigingsrecht	++	+	+	ja			♀ ♀ ♀	Juridische kosten en operationele implementatie		
7	Inzameldienst	--	o	+	ja			♀ ♀ ♀	Opzetten inzameldienst, personeel, materiaal etc		

VERDIEPENDE FASE

5. Lees de toelichting van de voorkeursoplossingsrichtingen in Bijlage I.
6. Controleer of er voldaan wordt aan de randvoorwaarden behorende bij de oplossingsrichting.
7. Bepaal het gebied waar de oplossingsrichting voor bedoeld is.
8. Lees de wettelijke kaders in bijlage II en welke van toepassing zijn binnen jouw gemeente.
9. Breng de benodigde stakeholders en expertise bij elkaar.

BESLISSENDE FASE

11. Combineer de verzamelde informatie uit stap 10 met de oplossingsrichtingen uit stap 4. Kies de te gebruiken voorkeursoplossing(en).

Deze tabel kan je helpen om combinaties van oplossingsrichtingen en hun effect op elkaar in kaart te brengen.

GREEN:

a. Combineren heeft een positief effect

GEEL:

b. Combineren heeft effect, maar is afhankelijk van gemaakte keuzes in de oplossingrichting

PAARS:

c. Combineren is onwaarschijnlijk.

10. Verzamel informatie over de huidige situatie in het gebied, bestaande uit:

- a. Aantal bedrijven inclusief aantal werkzame medewerkers
- b. Type bedrijven (splitsing KWD-sector en geen KWD-sector)
- c. Hoeveelheid bedrijfsafval in gebied per stroom
- d. Vervoersbewegingen in gebied gerelateerd aan bedrijfsafvalinzameling.

Oplossingsrichtingen	Nr.	1	2	3	4	5	6	7
Collectiviteit ondernemers	1	Black	Green	Green	Green	Green	Yellow	Green
Collectiviteit inzamelaars	2	Green	Black	Green	Green	Green	Yellow	Green
Retourlogistiek met goederen hub	3	Green	Green	Black	Green	Green	Green	Green
Verplichtingen lokale wet- en regelgeving	4	Green	Green	Green	Black	Green	Green	Green
Milieuzone	5	Green	Green	Green	Green	Black	Green	Green
Reinigingsrecht	6	Yellow	Yellow	Green	Green	Green	Black	Green
Inzameldienst	7	Green	Green	Green	Green	Green	Green	Black

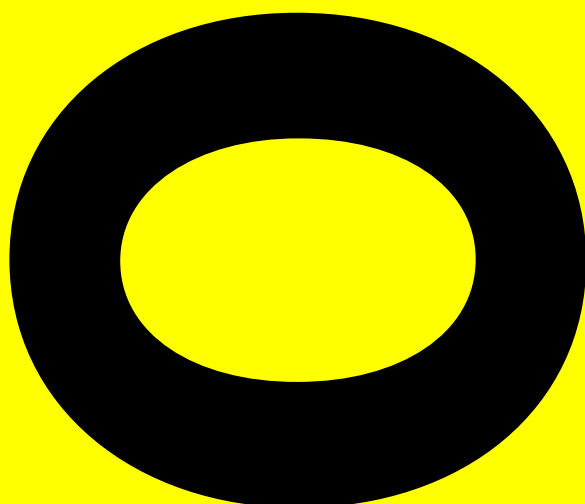
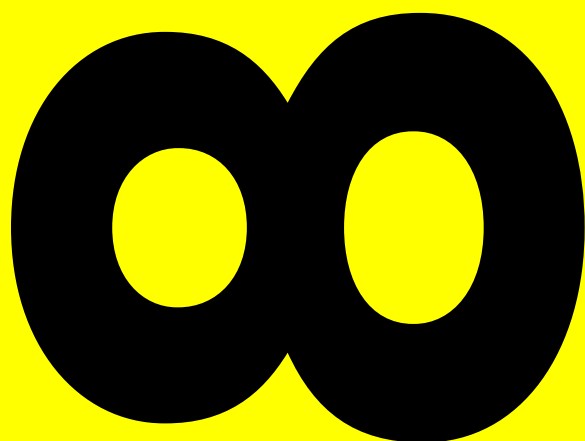
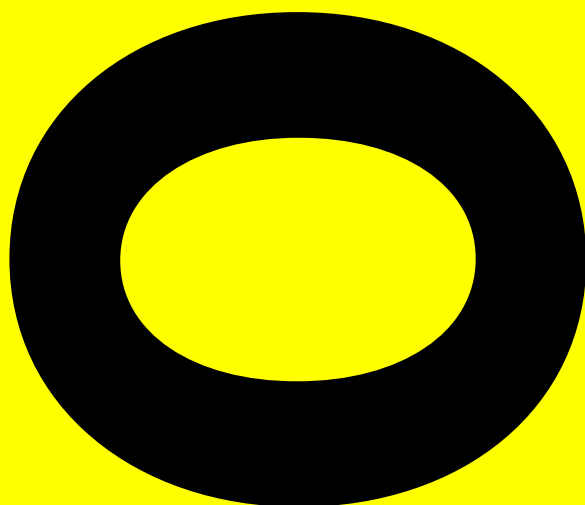
12. Maak een Plan van Aanpak inclusief planning.

aan de slag!

Bureau

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

BIJLAGE I

INFORMATIEKAART

**Inzameling KWD-Afval
in binnenstedelijk
gebied**

BIJLAGE I: OPLOSSINGSRICHTINGEN

Per oplossingsrichting worden in de volgende hoofdstukken de gevolgen inzichtelijk gemaakt aan de hand van onderstaande criteria.

1. Rol gemeente

Stimulerend, regulerend of uitvoerend.

2. Beschrijving

Een bondige omschrijving van de betreffende oplossingsrichting.

3. Effect op doelstellingen

- Aantal vervoersbewegingen
- Uitstoot
- Scheidingspercentage

Elke oplossingsrichting bevat een algemene beoordeling van de mate waarin een oplossing bijdraagt aan de genoemde doelen. De scores zijn als volgt:

+++ = sterke positieve bijdrage verwacht

o = neutraal

--- = sterk negatieve bijdrage verwacht

4. Financiële middelen

- Capaciteit: de capaciteit in uren die nodig is om te komen tot de oplossingsrichting. Afhankelijk van expertise die intern beschikbaar is gaat het om interne of externe uren. De scores zijn als volgt: ♀ is weinig FTE en ♀♀♀ is relatief veel FTE.
- Out of pocket kosten: Kosten die gemaakt moeten worden op de oplossingsrichting te implementeren of om slagingskansen of snelheid positief te beïnvloeden.

5. Randvoorwaarden

Aan welke voorwaarden moeten variabelen voldoen om in aanmerking te komen als geschikte oplossingsrichting.

6. Kansen

Denk aan positieve neveneffecten die relevant kunnen zijn, zoals verkeersveiligheid, zwerfafval, stadsaanzicht of het creëren van mogelijkheden van werkgelegenheid voor mensen uit het sociaal domein.

7. Aandachtspunten

Welke negatieve neveneffecten kunnen hierdoor onbedoeld ontstaan? Of welke aandachtspunten zijn er om de oplossingsrichting grotere kans van slagen te geven?

8. Doorlooptijd

Een gemiddelde doorlooptijd wordt hier weergegeven.

9. Globale aanpak

Welke stappen moeten gezet worden.

10. Combinatiemogelijkheden

Het effect wat het combineren van deze oplossingsrichting heeft met een andere oplossingsrichting.

- Groen: Combineren heeft een positief effect
- Geel: Combineren heeft effect. Dit effect is afhankelijk van keuzes binnen oplossingsrichting
- Paars: Combineren is onwaarschijnlijk

11. Praktijkvoorbeelden

Rol gemeente:

Stimulerend

Beschrijving:

De Gemeente speelt een aanjagende en stimulerende rol bij het collectief afsluiten van een contract namens ondernemers, een ondernemersvereniging of beheerders van bedrijventerreinen met één commerciële afvalinzamelaar voor al het bedrijfsafval.

Effect op doelstellingen:

Financiële middelen:

- Capaciteit: Voor projectmanagement is een budget (score: 🧑) nodig in uren vanuit de gemeente of extern in te huren.
- Out of pocket: Door middel van subsidies kan de kans van slagen en snelheid positief beïnvloed worden.

Randvoorwaarden:

- Moet op basis van vrijwilligheid van ondernemers, ondernemerscollectief of een overkoepelende beheerder/eigenaar in het gebied. De bereidheid van ondernemers is dan ook een randvoorwaarde om dit collectief te laten slagen.
- Er moet een gezamenlijk doel (bijvoorbeeld leefbaarheid/ schone straat) gevonden worden.
- Om het collectief te laten slagen is een onafhankelijke regisseur/ aanjager noodzakelijk om de continuïteit te borgen. De gemeente zou hierin een centrale rol kunnen spelen, maar ook vanuit het collectief kan een 'regisseur' aangewezen worden, al dan niet op kosten van de gemeente of de afvalinzamelaar.
- De huidige contracten met inzamelaars moeten binnen aanzienlijke tijd opzegbaar zijn.

Kansen:

Het ondernemerscollectief kan ook worden aangesloten op een lokale hub. Dit heeft een positieve invloed op het aantal vervoersbewegingen. Ook zou men kunnen kiezen voor fijnmazige inzameling van een bepaald type grondstof. Dit motiveert bedrijven om hun afval beter te scheiden. Ook biedt deze oplossingsrichting kansen voor werkplekken in het sociale domein.

Aandachtspunten:

- Wanneer er veel ketenbedrijven in het gebied aanwezig zijn is het lastiger om dit collectief te realiseren. Deze organisaties hebben veelal te maken met overkoepelende contracten vanuit het moederconcern.
- Om het collectief bij elkaar te houden, is het creëren van een kostenbesparing voor veel ondernemers een belangrijk element. In de mantelovereenkomst kunnen staffelkortingen een incentive veroorzaken.

Doorlooptijd:

Dit betreft een traject waarbij eerst gezamenlijkheid moet worden bevorderd en ontwikkeld, onder andere vanwege de verschillende einddata van de contracten die bestaan met de diverse inzamelaars. Gemiddeld is de doorlooptijd van deze oplossingsrichting 1,5 tot 2 jaar. Daarna is het van belang om ook nieuwkomers in de binnenstad te laten aansluiten bij de collectieve inzameling en om de huidige deelnemers niet te laten overstappen. Niet alleen de kosten, maar ook het niveau van op-maat-gemaakte serviceverlening van de betreffende inzamelaar is daarvoor essentieel. Daarbij is ook de samenstelling van de ondernemers in de binnenstad zeer relevant. Een luxe hotel heeft immers andere eisen en wensen dan een tabakswinkel. Aangezien de meeste bedrijven in de binnenstad onder de KWD-sector vallen, is de binnenstad als gebied wel geschikt voor een dergelijke oplossingsrichting.

Globale aanpak:

1. Afstemmen en opstellen uitvraag (Programma van Eisen) door regisseur en deelnemende partijen
2. Uitvraag namens collectief
3. Keuze afvalinzamelaar(s): opstellen contract/mantelovereenkomst
4. Start dienstverlening
5. Monitoring doelstellingen

Combinatiemogelijkheden:

Oplossingsrichtingen	Nr.	2	3	4	5	6	7
Collectiviteit ondernemers	1						

Een ondernemerscollectief is goed te combineren met een goederenhub (3), lokale wetgeving (4) en een milieuzone (5). Voor het reinigingsrecht (6) geldt dat het effect afhankelijk is van de keuzes die te maken zijn binnen het reinigingsrecht, denk aan de afbakening van de doelgroep voor het reinigingsrecht. Voor kleinere ondernemers kan het daardoor interessanter zijn om mee te doen met het reinigingsrecht in plaats van een ondernemerscollectief. Dit heeft een effect op de businesscase voor het collectief. Het combineren van deze oplossingsrichting met een inzamelaarscollectief (2) binnen één gebied is onwaarschijnlijk, omdat dit oplossingsrichting leidt tot minder actieve inzamelaars in het gebied. De winst die vervolgens te behalen is met een inzamelaarscollectief is daardoor beperkt. Een van de twee oplossingsrichtingen zou voldoende moeten zijn voor het behalen van de doelstellingen. Het opzetten van een eigen inzameldienst in combinatie met een ondernemerscollectief is ook onwaarschijnlijk, omdat men in eerste instantie mag verwachten dat de markt in staat is om te voldoen aan de eisen van de uitvraag van het ondernemerscollectief.

Praktijkvoorbeelden:

[BIZ Knowledge Mile](#), [Oscar Circulair](#) en [De Clique](#)

OPLOSSINGSRICHTING 2: VRIJWILLIGE COLLECTIEVE DOOR DE INZAMELAARS

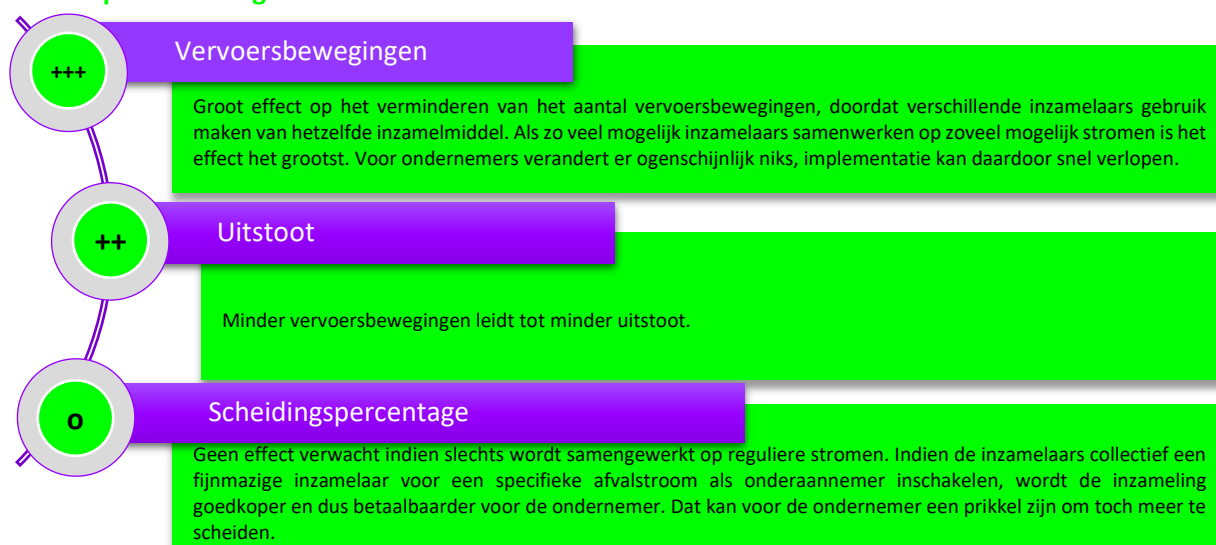
Rol gemeente:

Stimulerend

Beschrijving:

Het inzamelen van (bepaald type) bedrijfsafval bij klanten van de diverse inzamelaars, waarbij de individuele inzamelaars daarvoor gezamenlijk gebruik maken van hetzelfde materieel, zoals wagens of ondergrondse containers (met pasjessysteem). Het contract met de klant blijft behouden door de huidige inzamelaar. De verwerking vindt vervolgens op basis van een verdeelsleutel plaats bij de eigen verwerker van iedere inzamelaar.

Effect op doelstellingen:

Financiële middelen:

- Capaciteit: 🧑. In principe kan dit scenario zonder rol voor de gemeente ook plaatsvinden echter vanuit de stimulerende rol is er vaak een budget voor projectmanagement nodig in uren vanuit de gemeente of extern in te huren.
- Out of pocket: Door middel van subsidies kan de kans van slagen en snelheid positief beïnvloed worden.

Randvoorwaarden:

- Gebaseerd op vrijwilligheid en bereidheid van de inzamelaars in het gebied.
- Sorteert vooral effect als het voor nagenoeg alle grote afvalstromen gezamenlijk wordt ingezameld en zich niet beperkt tot alleen restafval.

Kansen:

Voor grote inzamelaars is het vaak kosten inefficiënt om voor een beperkte groep klanten een specifieke kleine afvalstroom in te zamelen. Bijvoorbeeld in een horecagebied, waar veel koffiedrab, sinaasappelschillen, kurk etc vrijkomt, zou samenwerking vanuit de inzamelaars op die afvalstromen daarom kansrijk zijn, door het collectief inschakelen van een fijnmazige afvalinzamelaar. Vraag en aanbod worden dan snel dichterbij elkaar gebracht en dat leidt tot een hoger scheidingspercentage.

Indien de infrastructuur voor huishoudelijk afval daar ruimte voor heeft, kan de gemeente overwegen die ook beschikbaar stellen aan commerciële inzamelaars, zodat hun klanten ook hun karton en glas bijvoorbeeld in de openbare containers mogen afvoeren. Met gebruik van bijvoorbeeld een pasje of op basis van een toerekening per klant, kan worden gemonitord welke klant hoeveel afval heeft afgevoerd. Hiermee worden (vervuilende) vervoersbewegingen beperkt en wordt mogelijk meer afval gescheiden.

Aandachtspunten:

- Belangrijk aandachtspunt is de verdeling/ toerekening van de diverse stromen aan de achterzijde van inzamelaars.
- Er ligt een potentieel mededingingsrisico op de loer. Voorkomen dient te worden dat marktpartijen die niet meedoen, toch nog een positie in de binnenstad kunnen verwerven. Borging hiervan is noodzakelijk en lijkt op dit moment nog niet in te voorzien in de diverse pilots.

Doorlooptijd:

De doorlooptijd is afhankelijk van de bereidwilligheid van de inzamelaars. De gemeente kan het traject versnellen door het verstrekken van subsidies en het aanstellen van een pro actieve projectmanager.

Globale aanpak:

1. Inventariseer wie de actieve afvalinzamelaars in het gebied zijn.
2. Inventariseer de ruimte en mogelijkheden van de infrastructuur.
3. Contacteer deze inzamelaars en pols de bereidheid en mogelijkheid tot collectieve inzameling op een of meerdere stromen.
4. Faciliteer het gesprek en inventariseer bij de inzamelaars waar de gemeente in kan ondersteunen.
5. Stimuleer de daadwerkelijke implementatie van de samenwerking

Combinatiemogelijkheden:

Oplossingsrichtingen	Nr.	1	3	4	5	6	7
Collectiviteit inzamelaars	2						

Een inzamelaarscollectief is goed te combineren met een goederenhub (3), lokale wetgeving (4) en een milieuzone (5). Voor het reinigingsrecht (6) geldt dat het effect afhankelijk is van de keuzes die te maken zijn binnen het reinigingsrecht, denk aan de afbakening van de doelgroep voor het reinigingsrecht. Voor kleinere ondernemers kan het daardoor interessanter zijn om mee te doen met het reinigingsrecht in plaats van het hebben van een contract met een afvalinzamelaar.

Het combineren van deze oplossingsrichting met een ondernemerscollectief (1) binnen één gebied is onwaarschijnlijk, omdat dit oplossingsrichting leidt tot minder actieve inzamelaars in het gebied. De winst die vervolgens te behalen is met een ondernemerscollectief is daardoor beperkt. Een van de twee oplossingsrichtingen zou voldoende moeten zijn voor het behalen van de doelstellingen. Het opzetten van een eigen inzameldienst in combinatie met een ondernemerscollectief is ook onwaarschijnlijk, omdat er daardoor juist een inzamelaar op de markt bij komt.

Praktijkvoorbeelden:

[Green Collective](#), Deventer en Zwolle ism Circulus Berkel

OPLOSSINGSRICHTING 3: STIMULEREN VAN RETOURLOGISTIEK VIA EEN GOEDERENHUB

Rol gemeente:

Stimulerend

Beschrijving:

Een goederen hub is een lokaal initiatief om goederen binnen een stad te distribueren via een ontkoppelpunt aan de rand van de stad (hub). De zogeheten Last Mile delivery. Vanaf de hub worden de goederen met kleine voertuigen naar de klanten in de stad gebracht. Bepaalde (schone) grondstoffenstromen zouden dan direct meegenomen kunnen worden.

Effect op doelstellingen:

Financiële middelen:

- Capaciteit: 🧑. Voor projectmanagement en zoeken naar locaties is een budget nodig in uren vanuit de gemeente of extern in te huren.
- Out of pocket: Door middel van subsidies kan de kans van slagen en snelheid positief beïnvloed worden.

Randvoorwaarden:

- Een of meerdere potentiële locaties voor het realiseren van een goederen hub, i.v.m. retourlogistiek.
- Een ondernemer die graag een hub wil opzetten

Kansen:

Verschillende initiatieven en logistieke stromen (bijv. distributie en afvalinzameling) kunnen samenkomen in dit initiatief.

Aandachtspunten:

- De inzameling van grondstoffen mag wettelijk gezien niet gecombineerd worden met de toevoer van voedsel. De inname is dus alleen te koppelen aan non food leveranties.
- Voor het retour mogen meenemen van afval, dient sprake te zijn van een VIHB-certificaat, ook voor schone stromen als papier en plastic. Er is immers sprake van beroepsmatige inzameling van afval.

- De opslag van goederen voor distributie op de hub en de op- en overslag van afval mogen niet worden gecombineerd. Dit betekent bijvoorbeeld een splitsing in de hub.

Doorlooptijd:

Door het innovatieve en lokale karakter van deze oplossingsrichting, is het weinig opportuun om de doorlooptijd van tevoren te bepalen.

Globale aanpak:

1. Inventariseren van mogelijke locaties voor een hub etc. Voorkom een individuele puzzeltocht. Geef aan waar de hubs, de ontkoppelpunten, mogelijkheden voor vervoer over water, buffermogelijkheden en verwerkingsinstallaties etc zijn.
2. Het open uitnodigen van ondernemers om met een businessplan te komen
3. In kaart brengen van eventuele belemmeringen en het bij elkaar brengen van de diverse stakeholders
4. Het pro actief ondersteunen van de initiatiefnemer en het waar nodig bieden van experimenteerruimte, ook in de vergunningverlening.

Combinatiemogelijkheden:

Oplossingsrichtingen	Nr.	1	2	4	5	6	7
Retourlogistiek met goederen hub	3						

Deze oplossingsrichting biedt geen totaaloplossing. Voor afvalstromen met grote volumes dient nog steeds een oplossing te komen. Combineren met collectieve aanpak zoals nr. 1 of 2, zou de retourlogistiek een boost kunnen geven. Vooral een combinatie met nr. 1 zou versterkend kunnen werken, omdat dezelfde ondernemers die hun afval kwijt willen, ook degenen zijn die spullen moeten ontvangen.. Een sterke samenwerking/community van de ondernemers in het gebied, is derhalve erg belangrijk. Ook het invoeren van een milieuzone / emissievrije zone zal een versterkend effect hebben op deze oplossingsrichting. Immers, een dergelijke zone impliceert al dat er hubs nodig zijn aan de randen van de stad voor de last mile bezorging. Het invoeren van het reinigingsrecht (nr 6) of het opstarten van een eigen inzameldienst (nr 7) zal een negatief effect hebben op de retourlogistiek, omdat de retourlogistiek dan (ook) met hen zal moeten concurreren op de afvalmarkt.

Praktijkvoorbeeld:

[Stichting Stadsdistributie Stedendriehoek in Zutphen](#)

Rol gemeente:

Regulerend

Beschrijving:

De gemeenteraad is wettelijk verplicht om in de lokale afvalstoffenverordening regels te stellen 'in het belang van het milieu'. Bekende algemene regels aangaande het ter inzameling aanbieden van bedrijfsafval, zijn de tijdstippen, plaats en wijze waarop bedrijfsafval mag worden aangeboden.

De lokale afvalstoffenverordening biedt echter ook mogelijkheden om regels te stellen die beogen de milieueffecten van handelingen met bedrijfsafval te beperken, zoals:

- Regels waarin staat dat (kleinere) afvalstromen alleen via een emissievrij vervoersmiddel mogen worden ingezameld of in combinatie.
- Regels die ertoe leiden dat bijvoorbeeld ondernemers verplicht dataverzameling van scheidingspercentages moeten aanleveren en de verplichting van een inzamelaar om een ondernemer een passend contract aan te bieden. Dit zou kunnen leiden tot een beter afvalscheiding
- Regels die inzamelaars opdragen om, bijvoorbeeld voor alle stromen, ervoor zorg te dragen dat de inzameling van het bedrijfsafval niet leidt tot CO2-uitstoot.

Het onderzoeken, bedenken en formuleren van dergelijke regels betreft maatwerk en kan per gemeente verschillend uitpakken. Per te formuleren rechtsregel zal een jurist moeten onderzoeken wat mogelijk is en dat het 'in het belang van het milieu' is zoals de wet Milieubeheer dat voorschrijft.

Effect op doelstellingen:

Hier valt in algemene zin geen uitspraak op te doen. Op alle drie de doelstellingen kunnen in beginsel lokale regels worden bedacht en geformuleerd. Wat het effect gaat zijn, is volledig afhankelijk van de te formuleren regels, maar geeft gemeente de mogelijkheden die verder gaan dan ze nu vaak gewend zijn.

Financiële middelen:

- Capaciteit: 🧑 🧑. Er zal vanuit de gemeente onder andere een projectmanager en een jurist betrokken moeten worden.

- Out of pocket: Juridische advisering en onderbouwing van de verwachte milieuwinst, zullen waarschijnlijk extern ingekocht moeten worden.

Randvoorwaarde:

- Het juridisch beoordelen van de lokale gemeentelijke afvalstoffenverordening en het daarbij behorende uitvoeringsbesluit, om te bepalen welke regels hierin al zijn opgenomen over de inzameling van bedrijfsafvalstoffen en welke ruimte het nog biedt.

Kansen:

Het betreft – voor zover bekend - onontgonnen terrein en de kansen op dit vlak zijn legio en tegelijk plaats afhankelijk.

Aandachtspunten:

- Deze oplossingsrichting is op hoofdlijnen juridisch getoetst door een gespecialiseerd bestuurs- en milieurecht advocaat. Echter, per uitgewerkte regel zal deze nog wel juridisch beoordeeld dienen te worden.
- Een nadere regel mag niet in strijd met hogere wetgeving zijn.
- Een nadere regel dient aantoonbaar in het belang van het milieu te zijn.
- De nadere regels mogen bovendien niet in strijd zijn met algemene rechtsbeginselen, zoals het evenredigheidsbeginsel en het gelijkheidsbeginsel.
- Er zal ook goed moeten worden gemotiveerd waarom de regels passen binnen de gestelde wettelijke kaders en waarom de milieuvordelen opwegen tegen de nadelen. Een gedocumenteerde inventarisatie van de milieuwinst en betrokken belangen is van belang in het kader van de zorgvuldige voorbereiding.
- Er zal voldoende aandacht moeten zijn voor het creëren van draagvlak voor de regels en voor de implementatie ervan.

Doorlooptijd:

Afhankelijk van de regelgeving en de implementatietermijn, een tot twee jaar

Globale aanpak:

1. bepalen voor welke doelstelling lokale regelgeving wordt opgetuigd;
2. brainstorm over mogelijke regels, met behulp van een gespecialiseerde jurist
3. onderzoek naar de verwachte milieueffecten van de lokale regelgeving
4. verwerken in lokale regelgeving

Combinatiemogelijkheden:

Oplossingsrichtingen	Nr.	1	2	3	5	6	7
Verplichtingen lokale wet- en regelgeving	4						

Dit is een op zichzelf staande oplossingsrichting. Bij het bepalen van de lokale regelgeving, zal ook beoordeeld moeten worden wat de (onbedoelde) negatieve effecten kunnen zijn op de overige oplossingsrichtingen en initiatieven in het gebied.

Praktijkvoorbeeld:

Niet van toepassing

OPLOSSINGSRICHTING 5: INVOEREN VAN EEN MILIEUZONE OF EMISSIEVRIJE ZONE

Rol gemeente:

Regulerend

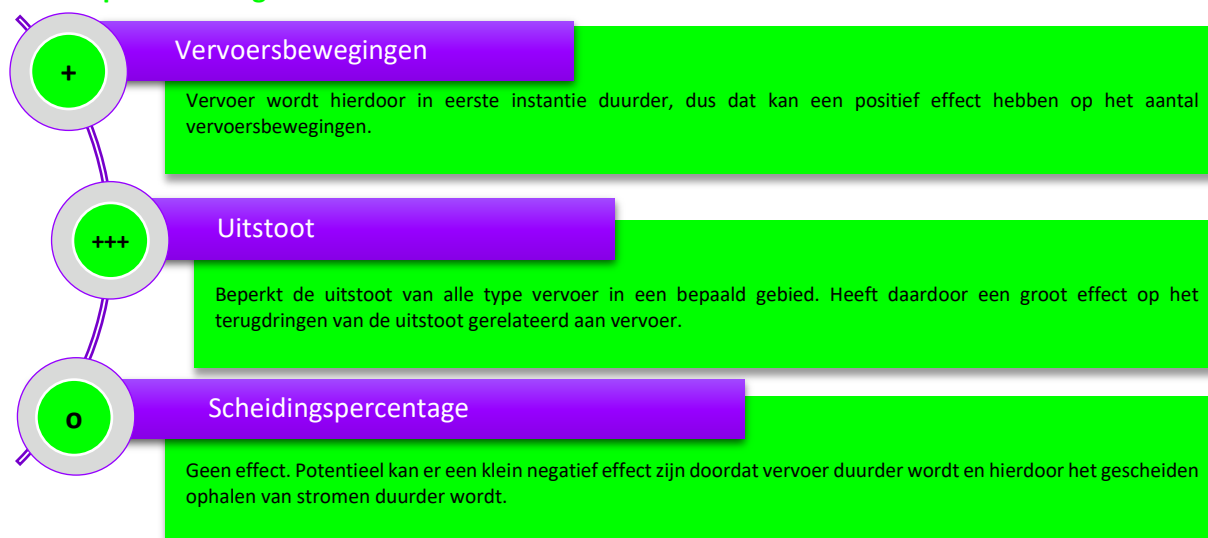
Beschrijving:

Het instellen van een milieuzone/ zero emissie zone, zijnde een gebied waar bepaalde vervoersmiddelen niet (of juist wel) mogen rijden. Een milieuzone is een generieke term. Een Zero Emissie zone is een gebied waarin uitsluitend emissievrije vrachtwagens en bestelwagens worden toegelaten. Dergelijke zones hebben betrekking op alle wagens die de binnenstad in willen rijden. Dat heeft – naast afvalinzameling - derhalve ook grote impact op bijvoorbeeld het openbaar vervoer en/of de distributie van de goederen voor de binnenstad.

Zie voor meer verdiepende informatie de [juridische handreiking²](#): Zero-emission zone voor stadslogistiek van 29 maart 2019.

Belangrijk om op te merken is dat dit een andere oplossing betreft dan oplossingsrichting 4 die gebaseerd is op de algemene verplichting ‘bescherming van milieu’.

Effect op doelstellingen:

Financiële middelen:

- Capaciteit: 🧑🧑. Er zal vanuit de gemeente onder andere een projectmanager, een jurist en een onderzoeker betrokken moeten worden.
- Out of pocket: Te denken valt aan juridische advisering en onderbouwing van de verwachte milieuwinst, deze zullen waarschijnlijk extern ingekocht moeten worden. Ook zullen verkeersborden geplaatst moeten worden en zal de milieuzone gehandhaafd moeten worden.

Randvoorwaarden:

- Het college van burgemeester en wethouders is het bevoegd gezag en dient hierbij betrokken te zijn.
- Het dient een duidelijk afgebakend gebied te zijn.
- Het beoogde verkeersbesluit mag niet in strijd zijn met gemeentelijk beleid of met essentiële

² Greenberg Traurig

onderdelen van het nationale en provinciale verkeersbeleid.

- Gelet op de ingrijpende aard van een Zero Emissie-zone zal ook aandacht besteed moeten worden aan de mitigatie van de effecten ervan.

Kansen:

Het is een van de meest effectieve maatregelen die een gemeente kan nemen om de lucht gezonder te maken. Het betreft een systematische verandering die verder gaat dan alleen de afvalinzameling.

Aandachtspunten :

- Een milieuzone dient om bepaalde voertuigen te weren, maar deze zone kan bepaalde mensen onevenredig belasten. Bij invoering van een milieuzone kunnen aanvullende maatregelen genomen worden om te garanderen dat iedereen de stad in kan komen. Denk aan ontheffingen (bv. voor gehandicapten), een overgangsregeling of compensatie voor mensen die fors beperkt worden in hun mobiliteit of genoodzaakt worden hun voertuig te vervangen.

Doorlooptijd:

Vergt een zeer zorgvuldige aanpak en de voorbereiding en implementatie kost vaak veel tijd.

Globale aanpak:

1. Zorg voor motivatie, argumentatie en visie, alsmede inzicht in de materie
2. Ontwikkel een actieplan in samenwerking met stakeholders
3. Neem een college- of raadsbesluit
4. Neem een verkeersbesluit
5. Implementeer de ZE-zone

Zie voor meer informatie het '[Stappenplan](#) voor invoeren zero-emissie zone voor stadslogistiek voor gemeenten' van april 2019.

Combinatiemogelijkheden:

Oplossingsrichtingen	Nr.	1	2	3	4	6	7
Milieuzone	5						

Dit is een op zichzelf staande oplossingsrichting, die nauwelijks tot geen negatieve effecten zal hebben op andere oplossingsrichtingen. Ook het invoeren van een milieuzone / emissievrije zone zal een versterkend effect hebben op deze oplossingsrichting. Immers, een dergelijke zone impliceert al dat er hubs nodig zijn aan de randen van de stad voor de last mile bezorging.

Praktijkvoorbeeld:

[Milieuzones](#)

OPLOSSINGSRICHTING 6: INVOEREN VAN REINIGINGSRECHT

Rol gemeente:

Uitvoerend

Beschrijving:

Het invoeren van het reinigingsrecht houdt concreet in dat ondernemers gebruik mogen maken van de huishoudelijke inzamelstructuur en hiervoor een vergoeding betalen aan de gemeente; het reinigingsrecht. Het reinigingsrecht kan in beginsel worden ingevoerd vanuit een algemeen belang, namelijk o.a. de leefbaarheid en toegankelijkheid van de binnenstad. Het is vooral interessant voor de KWD-sector, omdat dat bedrijfsafval vergelijkbaar is met het huishoudelijk afval. Daarnaast kan de grens van de hoeveelheid afval dat via reinigingsrecht mag worden aangeboden, zodanig gekozen worden dat het reinigingsrecht aantrekkelijk wordt gemaakt voor zowel de kleine ondernemers als de middengroep.

Effect op doelstellingen:

Financiële middelen:

De tarieven van het reinigingsrecht dienen kostendekkend te zijn, doordat de gemeente met deze dienstverlening deelneemt aan het economische verkeer. Voor het *invoeren* van het reinigingsrecht dient wel rekening te worden gehouden met onder andere de volgende kostenposten:

- Capaciteit: 🧑🧑🧑. Er zal vanuit de gemeente onder andere een projectmanager en een jurist betrokken moeten worden.
- Out of pocket: Te denken valt aan aanschaf heffingssysteem (alleen voor opstartkosten, daarna wordt het systeem gedekt door de inkomsten uit het reinigingsrecht), communicatiemiddelen, eventueel aanschaf pasjes voor diftar voor de deelnemende bedrijven

Randvoorwaarden:

- Het reinigingsrecht is een retributie systeem. Dit betekent ook dat een gemeente niet in aanraking komt met de wet Markt en Overheid.
- Het juridisch beoordelen van de lokale gemeentelijke afvalstoffenverordening en het daarbij behorende uitvoeringsbesluit. Dit om te bepalen welke regels hierin al zijn opgenomen over de inzameling van bedrijfsafvalstoffen en welke ruimte het nog biedt.

- De Afvalstoffenheffing moet worden aangepast

Kansen:

- Fijnmazige inzameling van huishoudelijk afval kan via reinigingsrecht ook worden uitgebreid naar bedrijfsafval. Door de inzameling van het huishoudelijk afval fijnmazig te doen, kan dat via het reinigingsrecht ook worden uitgebreid naar bedrijfsafval.
- U kunt als gemeente de grens van de hoeveelheid afval zodanig kiezen dat het reinigingsrecht aantrekkelijk maakt voor zowel de kleine ondernemers als de middengroep. Daarmee verminder je daardoor waarschijnlijk het aantal vervoersbewegingen omdat je het juist aantrekkelijk maakt voor een middengroep die nu allemaal een eigen commercieel contract hebben.
- Door het aanwijzen van een bepaalde fijnmazige inzamelaar als de inzameldienst voor huishoudelijk afval, kan deze fijnmazige inzameling ook worden toegepast op de ondernemers die reinigingsrecht betalen.

Aandachtspunten:

- Het reinigingsrecht kan onbedoeld belemmerend werken voor nieuwe initiatieven van fijnmazige inzamelaars.
- Er dienen waarschijnlijk afspraken gemaakt te worden met het Afvalfonds Verpakkingen over de vergoedingsstructuur voor huishoudelijke verpakkingstromen vanwege vermenging met bedrijfsafval stromen.

Doorlooptijd:

Afhankelijk van de prioriteit en de implementatietermijn, een tot twee jaar

Globale aanpak:

Om tot het invoeren van het reinigingsrecht te komen, dienen op hoofdlijnen de volgende stappen te worden ondernomen:

1. Aanstellen programmamanager en projectteam
2. Opstellen gedetailleerd implementatieplan
3. Besluiten nemen tot invoering Reinigingsrecht door college en Raad.
4. Afvalstoffenverordening en/of Uitvoeringsbesluiten aanpassen ten behoeve van reinigingsrecht door college.
5. Vaststellen verordeningen heffingen reinigingsrecht door college en Raad, eventueel samen met de begroting.
6. Gevolgen voor inzameling en verwerking (aantallen, hoeveelheden, capaciteit) in kaart brengen, samen met huishoudelijke inzameldienst
7. Inkoop gemeentelijk heffingssysteem reinigingsrecht.
8. Opzetten dialoog met marktpartijen afval en ondernemers om goed te kunnen uitleggen waarom gemeente deze stap maakt.
9. Opzetten ramingen inkomsten/ uitgave reinigingsrecht en vaststellen
10. Opzetten en implementeren heffingssysteem (afhankelijk van vrijwillig/ verplicht invoeren).
11. Afstemming NedVang/Afvalfonds + vaststellen protocol.
12. Opstellen en implementeren handhavingprotocol.

Combinatie mogelijkheden:

Oplossingsrichtingen	Nr.	1	2	3	4	5	7
Reinigingsrecht	6						

Het effect is afhankelijk van de keuzes die te maken zijn binnen het reinigingsrecht, zoals de afbakening van de doelgroep voor het reinigingsrecht. Voor kleinere ondernemers kan het interessanter zijn om

mee te doen met het reinigingsrecht in plaats van een ondernemerscollectief. Het invoeren van het reinigingsrecht kan daarom een negatief effect hebben op het scenario van oplossingsrichting (1). Ten aanzien van het vrijwillig ondernemerscollectief (2) geldt dat het zowel een positief als een negatief effect kan hebben. Indien er minder klanten overblijven voor de inzamelaars, is het aannemelijk dat zij qua inzameling gaan samenwerken. Ook ten aanzien van oplossingsrichting (4) (lokale regelgeving) en (5) (milieuzone), is het effect sterk afhankelijk van de inhoud van de regeling reinigingsrecht.

Het invoeren van het reinigingsrecht zal naar verwachting een negatief effect hebben op de retourlogistiek (3), omdat de retourlogistiek dan (ook) met die inzameldienst zal moeten concurreren op de afvalmarkt.

Praktijkvoorbeelden:

Breda, Arnhem, [Delft](#) en [Passeerdersgrachtbuurt in Amsterdam](#)

OPLOSSINGSRICHTING 7: ZELF OPZETTEN INZAMELDIENST VOOR BEDRIJFSAFVAL

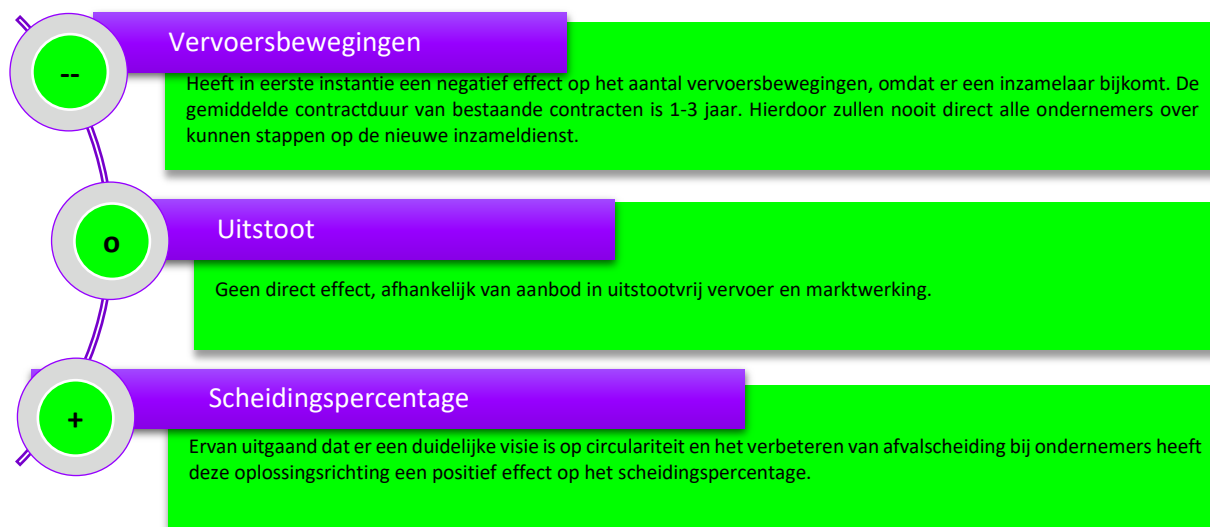
Rol gemeente:

Uitvoerend

Beschrijving:

Een gemeente kan er ook voor kiezen om te gaan acteren als 'commerciële' afvalinzamelaar en individuele afvalcontracten sluiten met diverse ondernemers. Het resultaat is meer grip op inzameling van bedrijfsafval door zelf als inzamelaar te fungeren.

Effect op doelstellingen:

Financiële middelen:

- Capaciteit: 🧑🧑🧑. Er zal vanuit de gemeente feitelijk een onderneming opgezet moeten worden, dat vergt relatief veel FTE zowel in de voorbereiding als in de implementatie en de operatie.
- Out of pocket: Te denken valt aan inzamelmiddelen, personeel, materiaal, het ontwikkelen van een nieuwe dienst organisatie.

Randvoorwaarden:

- Er moet een sterke visie op de doelen zijn om te voorkomen dat er simpelweg een inzamelaar in de gemeente wordt toegevoegd. Deze oplossingsrichting is alleen relevant als er in de markt geen oplossing wordt aangeboden voor de betreffende problematiek.
- Businesscase moet worden doorgerekend op basis van afvalhoeveelheden die vrijkomen in het gebied en huidige vraag en aanbod van de afvalmarkt.
- Indien de gemeente zichzelf begeeft op de markt voor de inzameling van bedrijfsafval, dan betreft dit een zogenaamde economische activiteit en zijn de vier gedragsregels uit de Wet Markt en Overheid van toepassing.
- De Gemeente dient marktconforme tarieven te hanteren, winstbelasting (VPB) te betalen en geen gebruik te maken van de inzamelmethode voor het huisvuil.

Kansen :

- het creëren van mogelijkheden van aanvullende werkgelegenheid voor mensen uit het sociaal domein

- Door het goede voorbeeld te geven bij de afvalinzameling door met emissievrije wagens het afval in te zamelen en op duurzame wijze te werken, kan het andere inzamelaars inspireren.

Aandachtspunten:

- Een extra commerciële inzameldienst zal hoogstwaarschijnlijk tot extra vervoersbewegingen leiden.
- Het moet duidelijk zijn wat de toegevoegde waarde voor ondernemers is om een commercieel contract af te sluiten met de gemeente. Toegevoegde waarde kunnen zijn tarief, milieu impact of sociale rol.

Doorlooptijd:

Dit is een arbeidsintensief project; het is niet opportuun om hier enige concrete uitspraak over te doen.

Globale aanpak:

- Onderzoek eerst of de andere oplossingsrichtingen niet tot het gewenste effect kunnen leiden;
- Bepaal wat de toegevoegde innovatieve waarde van het oprichten van een eigen inzameldienst zou moeten zijn;
- Creëer draagvlak bij de diverse stakeholders
- Maak een concreet plan van aanpak

Combinatie mogelijkheden:

Oplossingsrichtingen	Nr.	1	2	3	4	5	6
Inzameldienst	7						

Het toevoegen van een nieuwe commerciële afvalinzamelaar aan de markt, heeft veelal een negatief effect op de andere oplossingsrichtingen (1, 2, 3 en 6) of een neutraal/onbekend effect (4 en 5). Het is dan ook een uiterste oplossingsrichting om zelf een afvalinzameldienst voor het bedrijfsafval op te zetten en geldt met name als een goede oplossingsrichting als de andere opties niet passend blijken te zijn.

Gemeente die reeds een afdeling bedrijfsafval of commerciële entiteit hebben die bedrijfsafval inzamelt zouden aan de hand van deze oplossing kunnen toetsen of behoud van deze dienst wenselijk is in het kader van haar beleidsdoelstellingen.

Praktijkvoorbeelden:

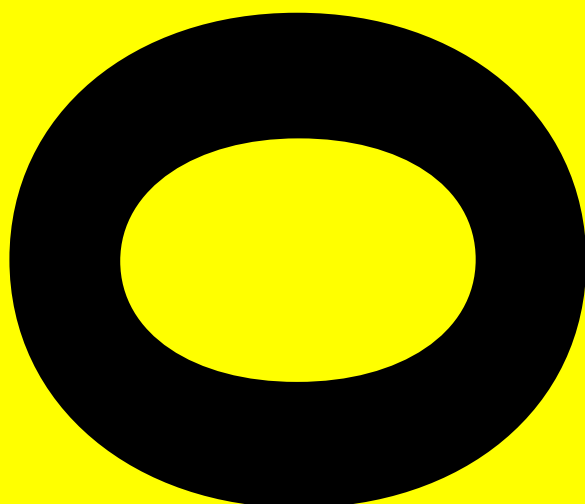
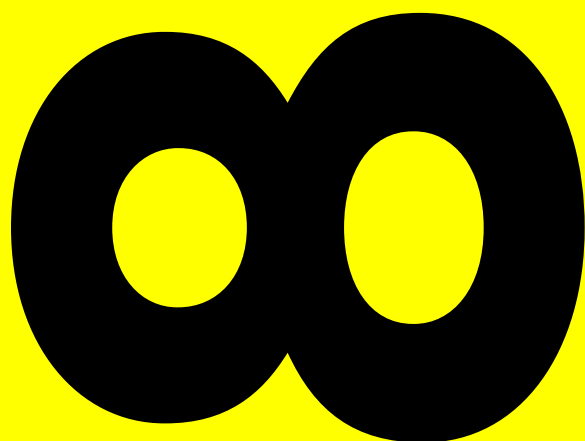
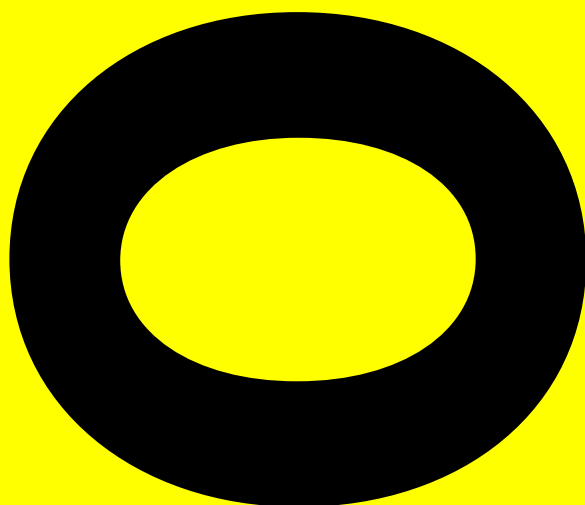
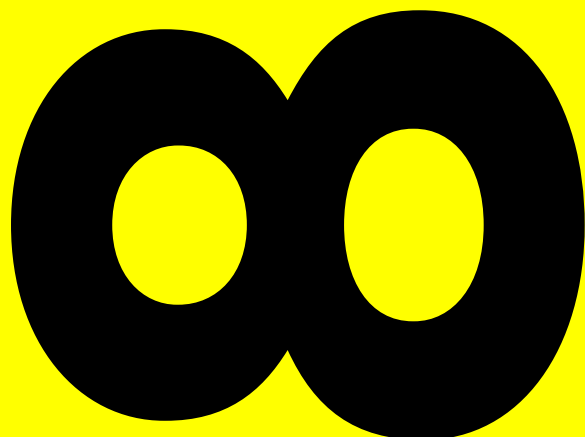
[Amsterdam](#), [Utrecht](#)

Bureau

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

BIJLAGE II

INFORMATIEKAART

**Inzameling KWD-Afval
in binnenstedelijk
gebied**

BIJLAGE II: JURIDISCH- EN BELEIDSKADER

ACHTERGRONDINFORMATIE

In de systematiek van de Wet milieubeheer (hierna Wm) is een gemeente alleen verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval. Artikel 10.21 van de Wm voorziet hier in een zorgplicht.

Bedrijven zijn daarentegen op grond van de Wm zélf verantwoordelijk voor het afvoeren van hun afval door een erkende inzamelaar. Daartoe sluiten zij in de praktijk overeenkomsten met erkende inzamelaars die het afval ophalen en afvoeren. Hoewel iedere bedrijfsafvalinzamelaar voor zichzelf relatief efficiënt opereert, leidt deze situatie ertoe dat in de binnenstedelijke gebieden meerdere partijen achter elkaar aan door de straten rijden; het afval van de eigen klant wordt meegenomen, terwijl dat van de buurman op een ander moment door zijn inzamelaar wordt opgehaald.

In dit hoofdstuk wordt in vogelvlucht zowel de huidige als de toekomstige de Nederlandse wet- en regelgeving op dit vlak uiteengezet. Ook wordt het relevante beleidskader weergegeven en wordt kort ingegaan op de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.

1. Wetgeving Rijk
2. Beleid Rijk
3. Toekomstige wetgeving Rijk
4. Afvalfonds Verpakkingen

WETGEVING RIJK

De Nederlandse afvalregelgeving is vastgelegd in hoofdstuk 10 van de Wet Milieubeheer (Wm). De Wet milieubeheer kan het beste gezien worden als een soort raamwerk voor milieuregels. De wet legt de algemene regels vast waarop het Activiteitenbesluit milieubeheer en andere ministeriële regelingen dieper en ook specifiek ingaan. Veel onderwerpen worden dan ook meer concreet uitgewerkt in Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB), provinciale milieuverordeningen of gemeentelijke afvalstoffenverordeningen.

Wet Milieubeheer

In de Nederlandse wetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen huishoudelijk en bedrijfsafval. Het Europees begrip stedelijk afval wordt op dit moment niet gebruikt in de Wm³.

Op grond van artikel 10.21 Wm heeft de gemeente een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval en tevens de maatschappelijke opgave om bij te dragen aan doelstellingen gericht op vermindering van het huishoudelijk (rest) afval en verbetering van de scheiding en het hergebruik van grondstoffen. Voor het afval van bedrijven geldt deze wettelijke zorgplicht niet en is sprake van marktwerking.

De zorgplicht voor het bedrijfsafval ligt dus bij bedrijven zelf en niet bij de gemeenten. Op grond van artikel 10.37 Wm is het bedrijven verboden om zich te ontdoen van hun afval door afgifte aan een ander. Een belangrijke uitzondering⁴ daarop is indien 'die ander' een erkend inzamelaar is die voorkomt op de landelijk VIHB-lijst.

---

³ Het Europees begrip 'stedelijk afval' hoeft ook niet in de nationale regelgeving worden opgenomen, omdat dit enkel van belang is voor verplichtingen inzake monitoring en rapportage.

Wel wordt er gezorgd dat de gescheiden inzameling van bepaalde stromen huishoudelijke afvalstoffen en bedrijfsafvalstoffen in lijn wordt gebracht met de bepalingen van de KRA.

⁴ Zie artikel 10.37 lid 2 sub a Wm.

De Kaderrichtlijn en de Wm richten zich met name op de milieu hygiënische wijze van *verwerking* van het afval. Deze wet- en regelgeving zegt echter niets over de mogelijke milieugevolgen die voortvloeien uit het *inzamelen* van het afval.

Op grond van artikel 10.23 lid 1 Wm stelt de gemeenteraad *'in het belang van de bescherming van het milieu'* een afvalstoffenverordening vast. Deze verordening heeft derhalve een bredere reikwijdte dan slechts het stellen van regels omtrent (de inzameling van) huishoudelijke afvalstoffen.

Activiteitenbesluit milieubeheer

In het Activiteitenbesluit zijn voor bedrijven bindende regels opgenomen over de verplichting om afval te scheiden. Of anders gezegd, over het verbod om afval te mengen.

Het wettelijke uitgangspunt (artikel 2.12 Activiteitenbesluit) is dat bedrijven verplicht zijn al hun afvalstoffen gescheiden te houden en gescheiden af te geven. Behalve als dat redelijkerwijs niet van hen kan worden gevraagd. In het Landelijk Afvalbeheerplan 3 (LAP3) is het beleid uitgewerkt voor afvalscheiding.

Het college van burgemeester en wethouders is het bevoegd gezag om het Activiteitenbesluit te handhaven.

BELEID RIJK

VANG

De sector Kantoor, Winkel en Dienstensector (KWD) bestaat uit ruim 1 miljoen bedrijven in overheid, onderwijs, vrije tijd, vervoer, winkels, horeca, handel, zorg en zakelijke dienstverlening. Zoals er VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof) zijn voor huishoudelijk afval heeft het Rijk ook doelstellingen voor het afval van bedrijven uit de KWD-sector, namelijk:

Het programma VANG Buitenshuis (www.vangbuitenshuis.nl) ondersteunt bedrijven uit de KWD sector met als resultaat minder restafval. Dit is onderdeel van de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. Een circulaire economie waarin zoveel mogelijk afval wordt voorkomen, producenten producten maken van recyclebaar materiaal, en waarin grondstoffen zo hoogwaardig mogelijk worden verwerkt en hergebruikt. Kortom waar kringlopen worden gesloten. In een circulaire economie bestaat afval niet.

LAP3

Het Nederlands beleid inzake afvalbeheer en afvalpreventie is verder uitgewerkt in LAP3. In dit plan staan regels, zodat het afval verantwoord en zo hoogwaardig mogelijk verwerkt kan worden. Dit beleid is met de tweede wijziging van LAP3 op 2 maart 2021 gewijzigd.

In LAP3 is aangegeven in welke gevallen het gescheiden houden van afvalstoffen van bepaalde bedrijven kan worden gevergd. Dit heeft te maken met het type afvalstof, de hoeveelheid afval en of het gescheiden houden een onevenredige belasting met zich brengt.

Het 'gescheiden houden van gescheiden afval kan volgens LAP3 gevergd worden' in situaties zoals omschreven in de onderstaande tabel:

Afvalstoffencategorieën*	Gescheiden houden en gescheiden afgeven wordt gevergd als**
Papier en karton	wekelijks ontstaat
Bioafval en daarmee vergelijkbaar biologisch afbreekbaar bedrijfsafval	vrijkomt bij landbouw en veilingen of zijnde keukenafval, snijresten en/of onverpakte over-de-datum/onverkoopbare producten: dagelijks ontstaat bij een bedrijf met een professionele keuken, of dagelijks ontstaat bij handel/verkoop
Glazen verpakkingen	dagelijks ontstaat
Kunststof	zijnde landbouwplastic vrijkomt bij landbouw of zijnde folie: wekelijks ontstaat, of incidenteel 400 liter of meer vrijkomt
EPS (piepschuim) verpakkingen	wekelijks ontstaat of incidenteel 1000 liter of meer vrijkomt
A- en B-hout of Houten verpakkingen	maandelijks 3 m ³ of meer vrijkomt of incidenteel 3 m ³ of meer vrijkomt
Groenafval	vrijkomt bij landbouw, bos en natuur of openbaar groen of wekelijks vrijkomt, of incidenteel 3 m ³ of meer vrijkomt
Textiel	zijnde bedrijfskleding, linnengoed en/of onverkoopbaar textiel: wekelijks ontstaat, of incidenteel 1 m ³ of meer vrijkomt
Matrassen	incidenteel in hoeveelheden van 10 stuks of meer vrijkomen

TOEKOMSTIGE WETGEVING

De Omgevingswet zal per 1 januari 2023 in werking treden, en gelijktijdig het nieuwe Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). In het Bal staat een lijst met afvalstoffencategorieën die door bedrijven verplicht gescheiden moeten worden gehouden. De categorieën in bijlage II van het Bal zijn de afvalstoffen die wettelijk gezien gescheiden moeten worden gehouden. Hieronder vallen ook de stromen die op grond van de kaderrichtlijn afvalstoffen in beginsel gescheiden moeten worden ingezameld, behoudens uitzonderingen Dit is in het LAP3 uitgewerkt.

De regels in het Bal gelden straks in de basis voor alle bedrijven, organisaties en instellingen, omdat het begrip 'inrichting' wordt vervangen door regulering per milieubelastende activiteit. Omgang met bedrijfsafval of gevaarlijk afval voorafgaand aan inzameling of afgifte is zo'n milieubelastende activiteit, omdat het schadelijk kan zijn voor het milieu en dus moet voldaan worden aan LAP3. Het maakt dan meestal niet meer uit:

- of een activiteit een bedrijfsmatige omvang heeft;
- hoe lang de activiteit duurt;
- of de activiteit op een vaste plek plaatsvindt.

Het beleid in het LAP geldt voor beide wettelijke kaders, maar wordt dus wel op meer situaties van toepassing zodra het Bal in werking is getreden.

Bij een volgende wetwijziging worden in ieder geval de uitzonderingen in LAP3 voor kleine hoeveelheden en kleine ruimte en de uitzondering voor (semi) openbare ruimte opnieuw bekeken en wordt ook daarvoor aanscherping overwogen.

AFVALFONDS VERPAKKINGEN

Sinds 9 november 2020 geldt het Besluit regeling voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Het Afvalfonds verpakkingen is namens het verpakkende bedrijfsleven verantwoordelijk voor het inzamelen en recyclen van verpakkingen.

Dit doen zij door:

- het innen van de afvalbeheersbijdrage bij de bedrijven die verpakte producten op de Nederlandse markt brengen;
- het verstrekken van vergoedingen (aan gemeenten) voor het (gescheiden) inzamelen van huishoudelijk verpakkingsafval;
- het aan de overheid rapporteren over alle op de markt gebrachte verpakkingen en de daarbij behaalde recyclingpercentages.

In opdracht van het Afvalfonds, verzamelt Nedvang de cijfers over de inzameling en recycling van al het verpakkingsafval in Nederland. Zij brengt de situatie in kaart en ondersteunt gemeenten en afvalbedrijven bij het optimaliseren van hun prestaties. De verzamelde cijfers levert Nedvang aan bij het Afvalfonds, die deze verwerkt in de monitoringsrapportage. Ook gebruikt Nedvang deze cijfers om het Afvalfonds een betaaladvies te geven over de vergoedingen aan gemeenten en afvalbedrijven.

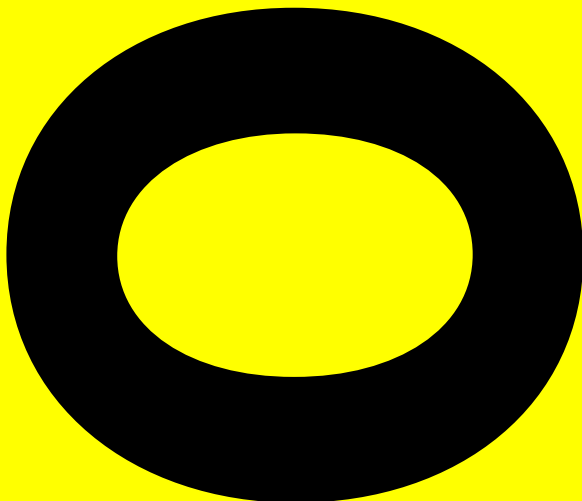
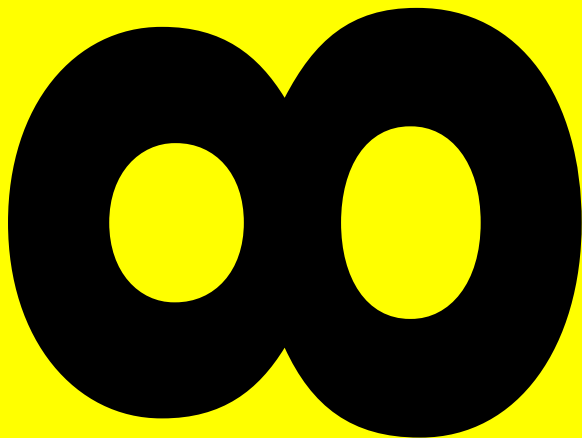
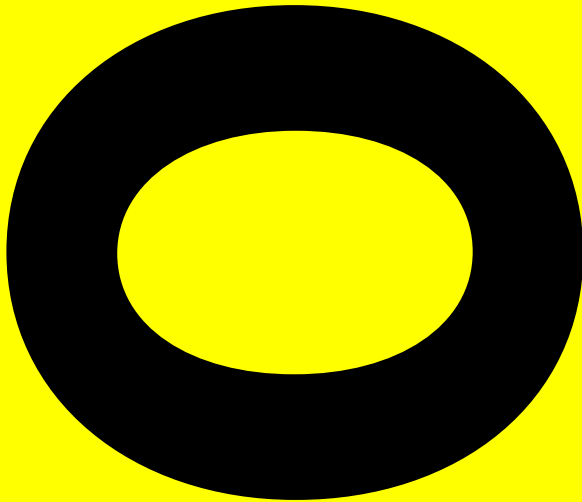
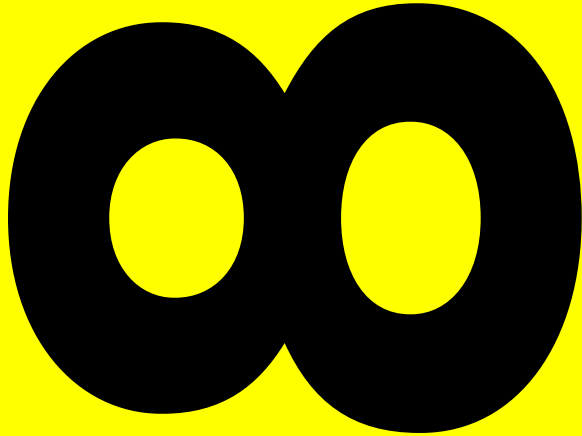
Per 1 januari 2023 wordt de producentenverantwoordelijkheid voor verpakking uitgebreid naar bedrijven. Vanaf dat moment zijn producenten en importeurs verantwoordelijk voor passende inname, de informatievoorziening en het vervoeren en bewerken van producten, waaronder inzameling en recycling van verpakkingsafval.

Het Afvalfonds Verpakkingen is gevraagd om met een voorstel te komen hoe hier namens het verpakkende bedrijfsleven invulling aan te geven. Op het moment van het schrijven van deze informatiekaart is nog niet duidelijk hoe het Afvalfonds Verpakkingen hier invulling aan gaat geven.

Bureau

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

BIJLAGE III

INFORMATIEKAART

Inzameling KWD-Afval
in binnenstedelijk
gebied

BIJLAGE III: CASUS VOORBEELDEN

CASE STUDY 1: MIDDELGROTE GEMEENTE

Invoeren reinigingsrecht + lokale regelgeving

Casus

De Gemeente heeft ongeveer 48.000 inwoners, waarvan 7.000 inwoners in de oude binnenstad wonen. Zo'n 1.100 bedrijven zijn gevestigd in de binnenstad. Bij 1000 van die bedrijven, werken slechts 20 of minder medewerkers. Het zijn met name bedrijven uit de KWD-sector, zijnde bedrijven in overheid, onderwijs, vrije tijd, vervoer, winkels, horeca, handel, zorg en zakelijke dienstverlening.

Het huishoudelijk afval wordt ingezameld door een overheidsvennootschap, waarvan de aandelen in eigendom zijn van de negen deelnemende gemeenten. Deze inzamelaar biedt bewust veel werk aan mensen uit het sociaal domein en investeert in een elektrisch wagenpark. Het huishoudelijk inzamelsysteem is goed op orde en de infrastructuur biedt ruimte voor uitbreiding naar bedrijfsafval. Voor restafval, glas en papier/karton staan containers; het swill en PMD wordt aan huis ingezameld.

De panden in de binnenstad zijn veelal klein en bieden ondernemers weinig ruimte voor verschillende afvalcontainers. Daardoor wordt maar weinig afval gescheiden; bovendien is het relatief duur. Het bedrijfsafval wordt ingezameld door voornamelijk vier grote afvalinzamelaars, met een focus op restafval, papier/karton en glas.

Informatiekaart

Oriënterende fase

De gemeente heeft zich tot doel gesteld:

- het aantal vervoersbewegingen in de binnenstad fors te verminderen; en
- het scheidingspercentage van het afval te verbeteren.

De gemeente besluit om een uitvoerende en/of regulerende rol aan te nemen. Ook is de gemeente bereid om daar ruime capaciteit en out of pocket kosten voor vrij te maken. De gemeente doorloopt de oriënterende fase van de informatiekaart en komt uit op oplossingsrichtingen 4, 5 en 6.

Nr.	Oplossingsrichtingen ↓	Doelstellingen			Rol Gemeente		Financiële middelen / resources	
		Minder vervoersbewegingen	Beter scheidingspercentage	Minder uitstoot	Stimulerend	Uitvoerend	Regulerend	Out of pocket kosten / Capaciteit (uren) intern / extern FTE
1	Collectiviteit ondernemers	++	+	+	ja			Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden
2	Collectiviteit inzamelaars	+++	++	o	ja			Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden
3	Retourlogistiek met goederen hub	+	+	+	ja			Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden
4	Verplichtingen lokale wet- en regelgeving	++	++	+		ja		Juridische kosten en operationele implementatie
5	Milieuzone of emissiezone	+	+++	o		ja		Juridische kosten, beheerskosten, Infrastructuur aanpassingen
6	Reinigingsrecht	++	+	+	ja			Juridische kosten en operationele implementatie
7	Inzameldienst	--	o	+	ja			Opzetten inzameldienst, personeel, materiaal etc.

Verdiepende fase

De gemeente leest Bijlage I van de informatiekaart en verdiept zich in de betreffende oplossingsrichtingen. Bij het doornemen van de bijbehorende randvoorwaarden en aandachtspunten, valt optie 5 voorlopig af. Voor het invoeren van een emissiezone is voor nu te weinig draagvlak bij het college. Deze oplossingsrichting wordt voorlopig geparkeerd. Het zelf oprichten van een inzameldienst (optie 7) heeft ook niet de voorkeur van de gemeente, omdat zij (mede om politieke overwegingen) zich niet zelf op de afvalmarkt wil begeven als nieuwe afvalinzamelaar.

Beslissende fase

Om haar doelstellingen te kunnen halen, kiest de gemeente daarom ervoor de twee resterende oplossingsrichtingen te combineren die wel passend lijken, namelijk (i) het invoeren van het reinigingsrecht met een focus op de kleinere en middelgrote ondernemers en (ii) het stellen van nadere regels in de lokale verordening voor de ondernemers. De gemeente doorloopt de beslissende fase en maakt een plan van aanpak.

Reinigingsrecht (nr 6)

Door invoering van (betaalbaar) reinigingsrecht met behulp van de goede huishoudelijke infrastructuur, is de kans groot dat ondernemers daar graag gebruik van maken. Hierdoor vermindert het aantal vervoersbewegingen. Ten eerste kunnen dan veel ondernemers zelf 24/7 naar de afvalcontainers lopen. Ten tweede worden de versplinterde ritjes van de commerciële afvalinzamelaars vervangen door de reguliere ritten van de huishoudelijke inzamelaar.

Doordat veel commerciële inzamelaars nog met vervuilende wagens inzamelen, zal door invoering van het reinigingsrecht overigens ook de CO-2 uitstoot verminderen. Dit laatste geldt temeer, indien de gemeentelijke afvalinzamelaar haar wagenpark binnen afzienbare termijn verder uitbreidt met elektrische wagens en deze inzet in de binnenstad.

Het scheidingspercentage neemt naar verwachting toe, omdat er relatief eenvoudig en voor dezelfde prijs, dagelijks meer afvalfracties kunnen worden aangeboden. Het scheidingsstation zal dan niet onevenredig veel plek innemen in het bedrijf.

Nadere regels stellen (nr 4)

Om meer inzicht te krijgen in de scheidingspercentages, worden er bovendien nadere regels in de Afvalstoffenverordening en het Uitvoeringsbesluit gesteld, die bedrijven verplicht om aan het einde van het kalenderjaar een opgave te doen over het aantal kilo's aangeboden afval per afvalstroom. Dit stimuleert het werkelijk scheiden van afval en voorkomt oneigenlijk gebruik van de huishoudelijk afval inzamelstructuur.

CASE STUDY 2: GROTE STAD

(emissievrije zone, goederen hub, stimuleren van vrijwillige collectieven m.b.t. fijnmazige inzameling)

Casus

De Gemeente telt 400.000 inwoners en zo'n 50.000 bedrijven, waarvan het grootste deel in de binnenstad onder de KWD-sector valt. In bepaalde delen van de stad is al een milieuzone ingesteld.

In de stad bestaat ook al het reinigingsrecht, waardoor veel bedrijven uit de KWD-sector al hun bedrijfsafval tegen een goede prijs gescheiden kunnen aanbieden. Desondanks rijden verschillende inzamelaars dagelijks in treintjes door de smalle straten om nog voor een paar klanten de verschillende stromen afval op te halen. Gezien de omvang van de stad en de variëteit aan gebieden en type bedrijven is daarom een combinatie van verschillende oplossingen nodig.

De gemeente heeft hoge ambities op het gebied van duurzaamheid. Zo streven ze naar een vermindering van de CO2 uitstoot met 50% in 2030 en 90% in 2050. Ook willen ze een circulaire stad zijn, waarin alles wat wordt geproduceerd en geconsumeerd herbruikbaar is.

Informatiekaart

Alle fases

De stad moet levendig en leefbaar blijven en daarom werkt de gemeente ten aanzien van het bedrijfsafval aan een plan om in het binnenstedelijk gebied:

- minder vervoersbewegingen te realiseren;
- emissievrije afvalinzameling te realiseren;
- het scheidingspercentage te verbeteren; en
- de zuiverheid / kwaliteit van de afvalstromen te verbeteren

De gemeente geeft prioriteit aan deze doelstellingen en besluit om 'per gebied/stadsdeel' te bekijken welke oplossingsrichting passend is. Het maakt de gemeente minder uit welke van de drie rollen zij daarbij zou aannemen. De gemeente is bereid om hier ruime capaciteit en out of pocket kosten voor vrij te maken.

De gemeente doorloopt de oriënterende fase van de informatiekaart en omdat de gemeente alle opties open houdt, leest de gemeente direct alle verdiepende oplossingsrichtingen. Mede rekening houdend met de randvoorwaarden, komt zij uit op oplossingsrichtingen 1, 3 en 5.

Nr.	Oplossingsrichtingen ↓	Doelstellingen			Rol Gemeente		Financiële middelen / resources	
		++	+	o	ja			
1	Collectiviteit ondernemers	++	+	o	ja		1	Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden
2	Collectiviteit inzamelaars	+++	++	o	ja		1	Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden
3	Retourlogistiek met goederen hub	+	+	+	ja		1	Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden
4	Verplichtingen lokale wetten regelgeving	++	++	+		ja	2	Juridische kosten en operationele implementatie
5	Milieuzone of emissiezone	+	+++	o		ja	2	Juridische kosten, beheerskosten Infrastructuurle aanpassingen
6	Reinigingsrecht	++	+	+	ja		3	Juridische kosten en operationele implementatie
7	Inzameldienst	--	o	+	ja		3	Opzetten inzameldienst, personeel, materiaal etc

Zero Emissie zone (5)

Voor de binnenstad geldt al een milieuzone, deze zal over vier jaar worden uitgebreid naar een Zero-emissie zone voor stadslogistiek (ZES). Deze ZES zorgt dat de groeiende economische activiteit niet ten koste gaat van de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid in de stad. De zero-emissiezone geldt alleen voor vrachtauto's en bestelauto's. Dit is een langdurig proces en vergt een overgangperiode

van vier jaar, om ondernemers in staat te stellen over te stappen op emissievrij vervoer. Tot die tijd wil de gemeente niet stil zitten.

Hubs (3)

Parallel aan dat traject, werkt de gemeente mede daarom intussen ook aan andere oplossingen. Zo worden strategische plekken in kaart gebracht waar (multifunctionele) hubs in de stad kunnen worden gerealiseerd, met name aan de randen van de zero emissie zone en worden ondernemers opgeroepen om mee te denken in de inrichting van de hubs. Er worden ook veel snelle oplaadpunten voor elektrische bestelbusjes in de binnenstad geplaatst, zodat de emissievrije last mile delivery optimaal verloopt.

Vrijwillige collectiviteit bij ondernemers (1)

Om het scheidingspercentage en de kwaliteit van de afvalstromen te verbeteren, kijkt de gemeente tevens naar de mogelijkheden van fijnmazige inzameling vanuit een gebiedsgerichte aanpak. In het horecagebied informeert de gemeente de ondernemers bijvoorbeeld over de waarde van de organische afvalstoffen, zoals koffiedik, sinaasappelschillen en swill. Omdat veel horecazaken maar weinig plek hebben voor een uitgebreid afvalscheidingsstation, gaat de gemeente samen met de ondernemersvereniging actief op zoek naar fijnmazige afvalinzamelaars, die flexibel zijn in het ophalen van diverse gescheiden afvalstromen op een emissievrije manier. Door het bouwen van een collectief, ontstaat er ineens een interessant volume voor de inzamelaar om regelmatig het organisch afval op te halen in het gebied.

Op een netwerkavond van de ondernemersvereniging worden de horecaondernemers enthousiast gemaakt over de circulaire kansen die het ze biedt. Vol trots verkoopt de horecaondernemer drie maanden later de koffielikeur die is gemaakt van hun eigen koffiedik. Hoe meer horecaondernemers vervolgens mee doen met dit collectief, des te groter het inzamelgebied kosten efficiënt kan groeien. Daardoor sluiten ook steeds meer nabijgelegen kantoren zich aan bij het collectief en worden ook hun organische afvalstromen apart ingezameld.

CASE STUDY 3: KLEINE GEMEENTE

Vrijwillige collectiviteit door inzamelaars en/of ondernemers

Casus

Gemeente X telt 25.000 inwoners. In totaal zijn er ongeveer 2.500 bedrijven gevestigd, waarvan een groot deel bestaat uit winkels, horeca en kantoren, verspreid over drie centra. Eén van de drie winkelgebieden ligt in de historische binnenstad en daar bestaat een actieve en hechte ondernemersvereniging. Hier wordt op verschillende thema's al vaak samengewerkt door zowel winkeliers als kantoren die zich daar gevestigd hebben. In de andere twee winkelgebieden is nog geen ondernemersvereniging actief.

De gemeente heeft als doel om de overlast gerelateerd aan afvallogistiek terug te brengen. Verspreid over de dag en de week rijden de afvalwagens af en aan, en dat komt de veiligheid en de leefbaarheid van het gebied niet te goede. Veel bewoners en bezoekers ergeren zich aan de grote afvalcontainers die de stoep blokkeren, mede omdat anderen het als een kans zien om hun eigen afval er heimelijk naast te zetten. Een belangrijke opgave voor de gemeente richt zich bovendien op behoud en versterking van de winkels en horeca in de binnenstad.

Informatiekaart

Oriënterende fase

De gemeente heeft zich concreet tot doel gesteld:

- het aantal vervoersbewegingen in de binnenstad fors te verminderen; en
- het scheidingspercentage van het afval te verbeteren.

De gemeente besluit om een stimulerende rol aan te nemen. De beschikbare capaciteit en out of pocket kosten is beperkt. Binnen de gemeente werken een paar bevlogen medewerkers, die ook met beperkte middelen zich hard wil maken voor het bereiken van de doelstellingen. De gemeente doorloopt de oriënterende fase van de informatiekaart, kijkt waar ogenschijnlijk de meeste impact gemaakt kan worden en komt uit op de oplossingsrichtingen 1 en 2.

Nr.	Oplossingsrichtingen ↓	Doelstellingen			Rol Gemeente		Financiële middelen / resources	
		Beter scheidingspercentage	Minder uitstoot	Minder vervoersbewegingen	Stimulerend	Regulerend	Capaciteit (uren) intern / extern PTE	Out of pocket kosten
1	Collectiviteit ondernemers	++	+	+	ja		1	Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden
2	Collectiviteit inzamelaars	+++	++	o	ja		1	Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden
3	Retourlogistiek met goederen hub	+	+	+	ja		1	Subsidie kan snelheid en kans van slagen beïnvloeden
4	Verplichtingen lokale wet- en regelgeving	++	++	+		ja	2	Juridische kosten en operationele implementatie
5	Milieuzone of emissiezone	+	+++	o		ja	2	Juridische kosten, beheerskosten, Infrastructurale aanpassingen
6	Reinigingsrecht	++	+	+	ja		2	Juridische kosten en operationele implementatie
7	Inzameldienst	--	o	+	ja		2	Opzetten inzameldienst, personeel, materiaal etc

Verdiepende fase

De gemeente leest Bijlage I van de informatiekaart en verdiept zich in de betreffende oplossingsrichtingen. Een gebiedsgerichte aanpak op basis van vrijwilligheid, past bij deze gemeente. In de binnenstad bestaat reeds een sterke ondernemersvereniging en de gevestigde bedrijven komen uit de KWD-sector. Bovendien zitten er niet buitengewoon veel ketens – met vaste afvalpartners - in het gebied. Voor de twee de twee andere winkelgebieden lijkt een vrijwillig collectief voor de inzamelaars passend. Er zitten juist veel ketenbedrijven met langdurige afvalcontracten.

Beslissende fase

De gemeente bekijkt - conform stap 11 - de tweede matrix van de informatiekaart en het lijkt er op dat een combinatie van oplossingsrichting een en twee niet voor de hand zou liggen. Echter, het betreft in deze gemeente niet één geografisch gebied waarvoor een oplossing wordt gezocht, maar drie verschillende gebieden. Dat had ze immers in stap 7 gedefinieerd. In dat geval is het goed mogelijk om oplossingsrichting 1 en 2 te combineren.

Collectiviteit door ondernemers (1)

In centra waar winkeliers en ondernemers samenwerken, functioneert het winkel- en centrumgebied vaak beter. De binnenstad is bedoeld om veel bezoekers en gasten gastvrij te ontvangen en te vermaken met het winkelaanbod, horeca, hotels en de culturele instellingen; het afval dat hier gecreëerd wordt moet zo min mogelijk ruimte innemen en zo min mogelijk (hinderlijk) zichtbaar zijn.

De gemeente kan voor de binnenstad gebruik maken van het netwerk dat er al ligt en stelt een subsidie beschikbaar aan de ondernemersvereniging om een draagvlakmeting te doen naar een collectief, gebiedsgericht plan om het bedrijfsafval van de KDW-sector emissievrij in te zamelen. Bij voldoende draagvlak kan een projectteam worden samengesteld, waarin verschillende stakeholders deelnemen, zoals de gemeente, de ondernemersvereniging, een grote en kleine winkelier een horecazaak en een kantoor.

Door hen wordt geïnventariseerd welke huidige afvalcontracten er zijn en wanneer die eindigen. Tevens wordt een programma van ambities opgesteld, voor een uitvraag aan afvalpartijen, met daarin benoemd de gemeenschappelijke doelen. Door het projectteam wordt zorgvuldig beoordeeld aan wie het collectieve afvalcontract wordt gegund en een mantelovereenkomst wordt opgesteld. Er heeft zich intussen een enthousiaste startgroep gevormd die graag aan de slag gaat en al snel volgen er meer deelnemers, omdat zij op de flyer hierover goede redenen lezen om mee te doen:

- **Schoon visitekaartje:** korter en minder afval(bakken) op straat: dat straalt af op hen allemaal.
- **Minder verkeersoverlast en CO-2 uitstoot:** slimmer gebundeld afval inzamelen met emissievrije voertuigen zijn een verbetering voor alle bewoners, ondernemers en bezoekers van hun buurt.
- **Samenwerken loont:** gunstige tarieven, ambitieuze en innovatieve aanpak en betere dienstverlening. Samen vormen zij een interessant gebied voor de afvalmarkt.
- **Kennisdeling:** Leren van je burens en van de afvalinzamelaars, zodat ondernemers niet zelf het wiel hoeven uit te vinden.

De gemeente vangt hier twee vliegen in een klap, namelijk het verstevigen van de cohesie tussen winkeliers in het centrum én het reduceren van het aantal afval gerelateerde vervuulende vervoersbewegingen. Omdat voor veel ondernemers afval geen prioriteit is, ligt hier een kans voor de gemeente om een actieve rol in te nemen, door het beschikbaar stellen van een subsidie en/of het coördineren van het projectteam.

Collectiviteit door afvalinzamelaars

De adresdichtheid van bedrijven in de twee andere centra is hoog. De lopende afvalcontracten in deze gebieden lijken veelal landelijk afgesloten door diverse ketens. Een goed alternatief voor deze twee andere centra, is dan ook om vanuit de gemeente een samenwerking te onderzoeken bij de afvalinzamelaars zelf. Hierbij verzorgen één of meerdere afvalinzamelaars de fysieke inzameling voor alle andere aangesloten afvalpartijen, waarbij elke inzamelaar zijn eigen klanten behoudt.

De gemeente bepaalt de grenzen van het beoogde inzamelgebied, inventariseert welke afvalpartijen daar actief zijn en formuleert mede de ambities van het initiatief. Vervolgens stelt de gemeente een stuurgroep samen, waarin de afvalinzamelingsbedrijven en de gemeente vertegenwoordigd zijn. Samen maken ze afspraken over de inzameling; de gemeente let er goed op dat ook kleinere

inzamelaars kunnen blijven toetreden, zodat geen monopolie positie bestaat en de ondernemers nog wel iets kiezen hebben.

In eerste instantie blijken de inzamelaars alleen collectief het restafval te willen inzamelen en niet ook andere afvalstromen. Omdat ook dit al zou leiden tot een 40% afname van het aantal vervoersbewegingen rondom de afvallogistiek en de gemeente hier verder niet veel tijd aan kwijt zal zijn, wordt dit collectief opgezet. Daarbij zeggen de inzamelaars toe dat binnen twee jaar ook het glas en papier/karton met één wagen collectief zal worden opgehaald.

Al snel blijkt het een goede keuze; met gezamenlijke wagens wordt via gecombineerde inzamelroutes het restafval opgehaald binnen duidelijke tijdsvensters die voor alle ondernemers gelden. De containers worden 's ochtends tegelijk geleegd en de ondernemers rijden ze daarna weer naar binnen, waardoor er een schoon straatbeeld ontstaat. Doordat er minder vervoersbewegingen zijn, ontstaat er minder CO-2 uitstoot en neemt het aantal verkeersopstoppingen in de ochtendspits ook af.